

CYLCHGRAWN AR GYFER FFERMIO A CHOEDWIGAETH YNG NGHYMRU

cyswllt FFERMIO

FARMING
connect
cyswllt
FFERMIO

08456 000 813

Cyhoeddi 18 o
Safleoedd Arddangos
newydd

Ffermwr yn darganfod
bod meithrin cloron y
moch yn addas iawn i
hinsawdd Cymru

Cronfa Amathyddol Ewrop ar
gyfer Datblygu Gwledig
Ewrop yn Buddsoddi mewn Ardaloedd Gwledig
European Agricultural Fund for
Rural Development
Europe Investing in Rural Areas

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

RHIFYN 23 - Medi/Hydrif 2019 | www.llyw.cymru/cyswlltffermio

Pam y dylai cofrestru gyda Cyswllt Ffermio fod yn fater teuluol!

A ydych yn cael golwg ar y cyhoeddiad yma am eich bod am gael y wybodaeth ddiweddaraf am arfer gorau a chael gwybod sut y mae ffermwyr eraill yng Nghymru yn dod o hyd i ffyrdd i weithio yn fwy effeithlon neu broffidiol? Gobeithiwn y byddwch yn gweld y darllen yn ddifrif, oherwydd mae hefyd yn ffordd wych i ni ddweud wrthyfch am unrhyw wasanaethau newydd, prosiectau arbennig, cyfleoedd hyfforddi a digwyddiadau yr ydym yn eu cynllunio.

Mae'n debygol iawn mai dim ond prif bartner eich busnes fferm sy'n derbyn ei gopi o'r cyhoeddiad hwn, oherwydd mai ef neu hi yw'r unig unigolyn yn eich busnes sydd wedi cofrestru yn bersonol gyda ni. Mae hyn yn golygu hefyd mai dim ond un aelod o'ch busnes sy'n gymwys i dderbyn cefnogaeth Cyswllt Ffermio.

Mae'n bryd i chi newid hynny! Rydym am sicrhau bod pob aelod o'ch teulu neu fusnes, sydd dros 16 oed, yn cofrestru hefyd. Os ydych yn cymryd rhan yn y busnes, yna mae gennym gefnogaeth, cyfarwyddyd, gwybodaeth a llawer mwy i'ch helpu chi a'r busnes yr ydych yn rhan ohono. Ar ôl i chi gofrestru byddwch yn gymwys yn bersonol i dderbyn yr amrywiaeth eang o gyfarwyddyd, cefnogaeth a hyfforddiant arbenigol sydd ar

gael trwy Cyswllt Ffermio. Mae llawer o'r gwasanaethau yn cael eu hariannu yn llawn, ac mae eraill yn cael cymhorthdal o 80%.

Mae cofrestru yn broses gyflym a hawdd. Gallwch ffonio Canolfan Wasanaeth Cyswllt Ffermio i gofrestru dros y ffôn: 08456 000 813, ewch i

www.llyw.cymru/cyswlltffermio i gofrestru ar-lein, neu siaradwch yn uniongyrchol â'ch swyddog datblygu lleol. Fe welwch eu manylion cyswllt ar ein gwefan. Chi sydd i benderfynu beth gewch chi yn ôl, faint o ymroddiad y byddwch chi'n ei roi a'r math o gefnogaeth y byddwch yn penderfynu fyddai o fwyaf o fudd i chi.

Rydym ni yn Cyswllt Ffermio yn canolbwyntio ar helpu busnesau i baratoi ar gyfer y sialensiau a'r cyfleoedd y gall y dyfodol eu dwyn. Os byddwn yn gadael yr UE gyda chytundeb neu heb un, mae angen i bob aelod o'r busnes gyfrannu at yr amcan cyffredinol o wneud y busnes yn addas at y dyfodol - sut bynnag y bydd hynny'n edrych! Gyda'n cefnogaeth ni, bydd pob aelod o'ch busnes yn gweithio tua'r un nod!

Cysylltwch heddiw; byddwch yn rhan o lwyddiant eich fferm deuluol!

Cyhoeddi 18 o Safleoedd Arddangos newydd

Mae Cyswilt Ffermio wedi cyhoeddi rhwydwaith newydd o 18 o Safleoedd Arddangos i arwain gwelliannau ac i gynyddu cynhyrchiant ar draws ystod o systemau ffermio gwahanol, sy'n allweddol er mwyn helpu pob ffermwr yng Nghymru i wella a datblygu, drwy ddiwrnodau agored, digwyddiadau technegol a chyhoeddiadau i gyfathrebu canlyniadau prosiectau ac arbroffion.

Dros y tair blynedd nesaf, bydd y ffermydd yma'n cymryd rhan mewn gweithgareddau i wella cynhyrchiant ar y ffermydd, gan ddefnyddio technegau newydd a monitro perfformiad.

Mae hwn yn Rhifyn Arbennig o Gyhoeddiad Technegol Cyswilt Ffermio, i rannu mwy o wybodaeth am y safleoedd newydd a'r ffermwyr arddangos a fydd yn cymryd rhan mewn prosiectau ac astudiaethau dros y blynyddoedd nesaf.

DAVID LEWIS

Halghton Hall, Wreccsam

Mae Halghton Hall yn fferm tir glas 121-hectar (ha) sy'n cynnal diadell o 800 o famogiaid sy'n wyna o dan do.

Mae'r fferm yn cael ei rhedeg gan David Lewis, y drydedd genhedlaeth o'i deulu i ffermio Halghton Hall.

Mae'r ddiadell yn cael ei pharu â hyrddod Innovis yn gynnar ym mis Medi. Mae'r wŷn benyw yn cael eu troi at yr hwrdd fis wedyn ac yn wyna ym mis Mawrth. Mae'r brif ddiadell yn sganio 190% ar gyfartaledd, gan werthu 1.75 o wŷn i bob mamog, ar gyfartaledd. Mae'r wŷn benyw yn magu un oen cyn cael eu hintegreiddio i'r ddiadell y flwyddyn wedyn. Mae'r wŷn yn cael eu gwerthu ar darged pwysau marw o 20kg o ddiwedd mis Mai. Mae pwyslais yn cael ei roi ar gynhyrchu ar borfa a meillion - mae rhyw 10% o'r fferm yn cael ei ail-hadu bob blwyddyn â rhywogaethau Aber sy'n cynnwys llawer o siwgr.

Mae gwartheg biff Charolais a Limousin yn pori yn ystod yr haf ac yn cael eu pesgi wedyn ar silwair glaswellt a dwysfwyd er mwyn eu gorffen pan fyddan nhw'n 18-23 mis.

Mae contract Glastir Uwch yn Halghton Hall wedi bod yn allweddol o ran adfer gwrychoedd a chreu coridorau bywyd gwyllt.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Geneteg defaid
- Costau cynhyrchu
- Dal carbon

LLION A SIAN JONES

Moelogan Fawr, Llanrwst

Mae Moelogan Fawr yn ddaliad mynydd 304 hectar (ha) sy'n cael ei ffermio gan Llion a Sian Jones.

Roedd y cwpl wedi bod yn ffermwyr tenant ar un o ffermydd yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol cyn dychwelyd i'r fferm sydd wedi bod yn nheulu Sian ers tair cenhedlaeth.

Mae Moelogan Fawr yn codi o 1,000 i 1,500 troedfedd ac mae'n cynnal buches biff o 100 o fuchod sugno a 36 o heffrod a diadell o 1,200 o ddefaid.

Cymysgedd o famogiaid Cymreig, Cheviot a chroesiadau yw'r ddiadell. Mae'r mwyafrif o'r defaid croes yn wyna dan do ond eleni fe gafodd 120 eu trin â sbwng i ddod â'u hŵyn ym mis Ionawr; drwy wneud hynny roedd yn bosibl gwerthu'r mamogiaid gyda'u hŵyn wrth eu traed er mwyn helpu'r llif arian ar adeg dawel o'r flwyddyn.

Mae'r mamogiaid Cymreig a'r Cheviots yn wyna yn yr awyr agored o fis Ebrill ymlaen.

Mae'r wŷn i gyd yn cael eu pesgi ar laswellt; i leihau faint o fwyd sy'n cael ei brynu, mae cymysgedd llysieuol wedi'i blannu er mwyn pesgi'r wŷn. Mae 5.7 hectar o swêj yn cael eu tyfu i fwydo'r mamogiaid 4-6 wythnos cyn wyna.

Mae 10ha o goed wedi'u plannu drwy gyfrwng cynllun Creu Coetir Glastir.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio amynt fel ffermwr arddangos:

- Cofnodi perfformiad defaid
- Gwerthuso opsiynau ar gyfer gwahanol systemau biff
- Ystyried dulliau o dynhau'r cyfnodau lloia ac wyna
- Ystyried gwerth dognau cymysg cyflawn (TMR) yn y system biff a defaid.

JAMES POWELL

Dolygarn, Llandrindod

Mae safle Arddangos Dolygarn yn fferm fynydd 182 hectar (ha) sy'n cael ei ffermio gan James Powell a'i dad a'i ewythr, Matthew a Tudor.

Bu tad-cu James yn ffermio Dolygarn fel tenant ac fe brynodd y teulu'r fferm yn nes ymlaen.

Mae'r fferm tir glas yn codi o 1,000 i 1,500 troedfedd ac mae ganddi bridd lôm silt uwchben clai.

Mae'r busnes yn cynhyrchu cig oen o ddiadell o 1,000, sef mamogiaid Aberfield yn bennaf, a chig eidion o fuches o 30 o fuchod sugno.

Mae'r ddiadell hefyd yn cynnwys rhai mamogiaid Cymreig.

Mae defaid Aberfield pur yn cael eu paru â hyrddod Aberblack i ychwanegu hyd a rhagor o gyhyr at gryfder a chyhyrau'r Aberfield.

Mae'r hyrddod yn cael eu gosod i mewn gyda'r mamogiaid ar 15 Tachwedd ac mae'r wyna'n dechrau ar 10 Ebrill am gyfnod o bedair wythnos.

Mae'r ddiadell yn dod o dan do am dri mis o 7 Ionawr ymlaen, er mwyn i'r caeau gael gorffwys ac mae'n cael ei throi allan eto bythefnos cyn wyna. Mae tri chant o famogiaid yn treulio'r gaeaf i ffwrdd ar dac.

Saler ac Aberdeen Angus yw'r bridiau yn y fuches sugno.

Mae 10ha o goed wedi'u plannu drwy raglen Creu Coetir Glastir.

Arallgyfeirio

Mae uned 'gwely a brecwast' ar gyfer moch yn cael ei sefydlu ar hyn o bryd.

Mae bwthyn yn cael ei osod dros y gwyliau.

Mae bwyler biomas yn darparu gwres ar gyfer tri eiddo ar y fferm.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Iechyd y pridd: Y nod yw pesgi popeth ar laswellt ond priddoedd trwm yw'r ffactor sy'n ein cyfyngu ni
- Ystyried ffyrdd i leihau'r mewnbynnau trwy dyfu rhywogaethau amrywiol
- Ymchwilio sut allwn fanteisio i'r eithaf ar y glaswellt

RUSSELL A RHYS EDWARDS

Hendre Ifan Goch, Pen-y-bont ar Ogwr

Mae Hendre Ifan Goch yn fferm fynydd 91 hectar (ha) mewn Ardal dan Anfantais Fawr yng Nghymoedd De Cymru, sy'n cael ei rhedeg gan Russell a Rhys Edwards.

Mae'r fferm, sy'n codi o 600 i 1,300 troedfedd, yn cynnal 400 o famogiaid miwl Aberfield, 200 o famogiaid miwl Cymreig a 130 o wŷn benyw.

Mae perfformiad y ddiadell yn cael ei gofnodi ac mae penderfyniadau difa'n cael eu gwneud yn seiliedig ar y data hwn.

Mae system bori cylchdro ar ffurf padogau wedi cael ei greu er mwyn pori'r ddiadell.

Mae 40 hectar o silwair yn cael ei gynaeafu ym mis Mehefin.

Mae'r ddiadell yn cael ei chadw dan do ar gyfer wŷna rhwng 5 Mawrth ac yn derbyn dogn cymysg cyflawn (TMR).

Mae'r wŷn yn cael eu diddyfnu yn 12 wythnos oed ac yn cael eu gwerthu ar y bachyn i Dunbia neu Kepak.

Aralgyfeirio

Mae generadur hydro 5.5kW yn cynhyrchu 27,000 kilowat awr (kWh) y flwyddyn ar gyfartaledd.

Yn 2000, creodd y teulu barc fferm a safle pysgota brithyll; mae'r safle'n cael ei rentu fel lleoliad llwyddiannus ar gyfer priodasau a digwyddiadau.

Sefydlwyd parc carafanau a gweryslla yn 2013.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Iechyd defaid
- Ôl troed carbon: Rydym ni eisoes wedi integreiddio ynni adnewyddadwy i'r busnes a byddem yn dymuno edrych ar ffyrdd o wella ein hól troed carbon ymhellach
- Gwasarn amgen: Gyda'r bwriad o wella iechyd y ddiadell, byddem ni'n awyddus i dreialu gwahanol fathau o wasarn
- Defnyddio technolegau newydd i wella iechyd y ddiadell trwy gasglu a dadansoddi data ar gyfraddau twf, tymheredd yr anifeiliaid a chymeriant dŵr

WYN AC EURIG JONES

Pantyderi, Boncath

Mae Pantyderi yn ddaliad bîff, defaid a thir âr sy'n cael ei redeg gan dad a mab, Wyn ac Eurig Jones. Mae'r busnes yn ffermio 445 hectar ar draws dwy uned a thir oddi ar y fferm.

Mae gan y fenter bîff 80 o fuchod sugno Hereford croes sy'n lloia yn y gwanwyn ac sy'n cael eu paru â tharw Limousin.

Mae'r holl epil yn cael eu pesgi ar ddogyn sy'n cynnwys barlys cartref wedi'i grimpio a silwair ac yn cael eu gwerthu'n uniongyrchol i'w lladd yn 18-24 mis.

Mae gwartheg stôr yn cael eu prynu hefyd i'w pesgi, a hynny o farchnadoedd da byw a gwerthwyr preifat yn lleol.

Mae rhyw 200 o wartheg yn cael eu pesgi bob blwyddyn.

Mae'r ddiadell yn cynnwys 1,500 o famogiaid Texel-croes sy'n cael eu troi at hyrddod Texel, Abermax, Aberfield a Charollais.

Cyfartaledd sganio'r ddiadell yn ystod y tymor eleni oedd 160%.

Mae'r mamogiaid sy'n dod â thripledi a gefeilliaid yn wyna o dan do o 10 Mawrth ymlaen ac mae'r unigolion yn wyna tu allan, hefyd o 10 Mawrth ymlaen.

Mae'r rhan fwyaf o'r wŷn yn cael eu pesgi ar borfa gydag ychydig bach o ddwysfwyd yn cael ei roi ychydig cyn eu gorffen.

Mae'r rhan fwyaf o'r carcasau'n sicrhau graddau U ac R.

Mae'r busnes yn tyfu 44.5 hectar o farlys gwanwyn a 16 hectar o farlys gaeaf a gwenith gaeaf.

Arallgyfeirio

Mae incwm ychwanegol yn dod o lety gwyliau a dwy system ynni haul 50kW.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Defnyddio EID i gofnodi perfformiad y gwartheg a'r defaid: Mae gwybodaeth am y pwysau byw sy'n cael eu hennill yn cael ei chofnodi eisoes ar gell bwysu, ond y cam nesaf fydd integreiddio'r wybodaeth yma gyda meddalwedd i helpu i lywio'r penderfyniadau ynghylch bridio a phrynu
- Manteisio i'r eithaf ar rannau o'r fferm sydd heb gael eu defnyddio'n ddigonol, at ddibenion yr amgylchedd: Nid yw'r ardaloedd salaf ar y fferm yn cael eu defnyddio'n ddigon da felly hoffem fanteisio ar gynlluniau amgylcheddol i gynyddu gwerth y rhain i'r busnes.

TOM A BETH EVANS

Pendre, Llanfihangel y Creuddyn

Dechreuodd Tom ffermio gyda'i rieni ar fferm y teulu ym Mrynperffraith, Pontarfynach, yn 2005.

Prynodd y teulu fferm Pendre yn 2000 a chymerodd Tom yr awenau yn 2010.

Mae gan y fferm fynydd 24 hectar (ha) o dir ac mae'n rhentu 61 ha arall.

Mae Tom yn gweithio oddi ar y fferm i WLBP (Welsh Lamb and Beef Producers) dri diwrnod yr wythnos.

Mae'r ddiadell gaeedig o 480 o famogiaid yn gymysgedd o famogiaid Miwl wedi'u croesi, mamogiaid Cymreig Tregaron wedi'u gwella a mamogiaid Penfrith Cymreig.

Hyrddod Beltex x Charollais sy'n cael eu defnyddio ar gyfer y mamogiaid croes a hyrddod Cymreig a Wyneblas Caerlŷr gyda gweddill y ddiadell.

Bydd 100 o ŵyn benyw croes yn cael eu troi at yr hwrdd bob blwyddyn.

Mae'r defaid croes yn sganio ar 180% ar gyfartaledd ac mae'r defaid Cymreig Tregaron a'r defaid Cymreig Penfrith yn sganio ar 160%.

Mae'r mamogiaid i gyd yn ŵyna o dan do, rhwng 20 Chwefror a 20 Mawrth. Mae ŵyn y ddiadell groes yn cael eu gwerthu i'r farchnad pwysau byw ym mis Mai ac mae'r wyn sy'n cael eu geni'n ddiweddarach yn mynd i Dunbia.

Mae 40 o hyrddod bridio'n cael eu gwerthu bob blwyddyn.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Defnyddio'r borfa i'r eithaf: Drwy raglen Cyswllt Ffermio rydyn ni wedi samplu'r pridd ym mhob cae ac maen nhw i gyd ar eu gorau rhwng 6 a 6.5 pH. Rydym ni'n gwybod bod modd tyfu glaswellt ond mae yna fwy y gallem ni ei wneud i ddefnyddio beth sy'n cael ei dyfu
- Gwella gallu'r ŵyn i oroesi yn y deng niwrnod cyntaf ar ôl cael eu geni

EDWARD, JACKIE AC ELLIS GRIFFITH

Bodwi, Pwllheli

Mae Safle Arddangos Bodwi yn fferm ddefaid a bîff ar lawr gwlad sydd wedi bod yn cael ei rhedeg gan y teulu Griffith ers pedair cenhedlaeth.

Mae Edward a Jackie Griffith yn ffermio gyda rhieni Edward, sef William a Helen. Mae eu mab, Ellis, wedi ymuno â'r busnes erbyn hyn.

Mae'r teulu'n ffermio cyfanswm o 247 hectar (ha) sy'n cynnwys 113 ha o dir ar rent ar ddaliad 18 milltir i ffwrdd o Fferm Bodwi.

Mae priddoedd Bodwi yn lôm canolig ffrwythlon. Mae'r tir yn dir glas i gyd heblaw am 6.9ha o geirch a dyfir fel rhan o gytundeb Glastir Uwch.

Mae'r fferm yn cadw buches o 160 o wartheg sugno Stabiliser ar y fferm, ynghyd â diadell o 1,150 o famogiaid Suffolk croes.

Mae'r fuches yn lloia mewn bloc naw wythnos o 7 Ebrill, gyda'r 80% cyntaf yn lloia o fewn y tair wythnos gyntaf. Mae'r uned bîff wedi bod yn rhedeg fel buches gaeedig ers 20 mlynedd. Defnyddir techneg trosglwyddo embryonau i sicrhau'r gwelliannau geneteg gorau posibl. Mae'r lloi gwryw'n cael eu magu ar gyfer bîff, rhai ar fferm Bodwi ac eraill ar uned besgi yn Selby. Y targed ar gyfer pesgi yw 12-14 mis gyda gwartheg yn cael eu gwerthu'n uniongyrchol i'r lladd-dy.

Mae rhai o'r anifeiliaid gwryw'n cael eu gwerthu fel teirw magu yn 12-14 mis oed.

Mae heffrod yn cael eu magu ar laswellt a silwair ar ôl diddyfnu. Mae cyfran yn cael eu cadw fel anifeiliaid cyfnewid ac eraill yn cael eu gwerthu fel heffrod magu. Mae unrhyw anifeiliaid nad ydynt yn cyrraedd y safon ar gyfer magu'n cael eu pesgi ar y fferm.

Mae perfformiad yr holl wartheg yn cael ei gofnodi.

Mae'r mamogiaid yn cael eu troi at hyrddod Abermax neu Texel, gan sicrhau cyfartaledd sganio o 180%. Mae'r ddiadell yn wyna dan do ym mis Chwefror. Mae wryn yn derbyn dwysfwd ar y borfa ym mis Ebrill a Mai er mwyn gwerthu popeth erbyn diwedd Awst.

Mae'r holl wryn yn cael eu gwerthu ar y bachyn.

Mae'r teulu hefyd yn cadw diadell o 280 o wryn benyw cyfnewid, wedi'u prynu'n bennaf o'r Alban.

Arallgyfeirio

Mae ynni'n cael ei gynhyrchu o dyrbîn gwynt 10kW

Mae incwm ychwanegol yn cael ei greu o safle bychan ar gyfer carafanau, yn ogystal â phedwar bwthyn gwyliau

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Cymharu proffidioldeb gwahanol systemau pesgi bîff
- Byddem yn awyddus i archwilio manteision pori celloedd er mwyn cynyddu cynhyrchiant mewn modd cynaliadwy, gan leihau ein costau ar yr un pryd

CEREDIG A SARA EVANS

Erw Fawr, Caergybi

Mae Saffle Arddangos Erw Fawr yn ddaliad o 192-hectar (ha) sy'n cael ei ffermio gan Ceredig a Sara Evans mewn partneriaeth â rhieni Ceredig, Ifan ac Ann.

Mae'r teulu'n cynhyrchu llaeth o fuches Holstein bedigri gynhyrchiol iawn, a honno'n cael ei rhedeg ar system lloia gydol y flwyddyn.

Cafodd buches Branwen ei sefydlu ym 1980 pan drodd y fferm o gynhyrchu bíff a defaid i gynhyrchu llaeth.

Mae nifer y gwartheg wedi codi'n raddol o 120 pan ddechwelodd Ceredig i'r fferm ym 1995 i'r 300 sydd gan y fuches heddiw. Mae yna 250 o loi.

Mae semen sydd â'i ryw wedi'i bennu, ar y cyd â genomeg, wedi'u defnyddio i roi hwb i niferoedd yr heffrod ac i gynhyrchu incwm ychwanegol drwy werthu'r heffrod dros ben.

Mae tarw stoc Limousin yn cael ei ddefnyddio i'w baru â buchod sydd heb feichiogi ar ôl AI.

Mae'r fuches yn cynhyrchu 9,000 litr y flwyddyn ar gyfartaledd, gyda 4% o fraster meny a 3.3% o brotein. Mae'r llaeth yn cael ei werthu i Arla.

Mae'r buchod yn cael TMR cywasgedig sy'n cynnwys indrawn a chnwd cyfan sydd wedi'u tyfu gartref.

Mae'r fuches yn cael ei rhedeg fel dau grŵp – y naill yn uchel ei gynhyrchiant a'r llall yn isel – pan fyddan nhw ar y borfa rhwng mis Ebrill a mis Hydref. Mae byffer yn cael ei fwydo i'r grŵp uchel ei gynhyrchiant er mwyn cadw lefel y cynhyrchiant.

Er bod yr hyn sy'n cael ei fwyta wedi'i seilio ar TMR a phorthiant wedi'i brynu, mae'r busnes yn ceisio cynyddu'r borfa sy'n cael ei bwyta yn ystod y tymor pori gymaint ag y bo modd; mae'r ardal bori, ar briddoedd lôm clai, yn cael ei rhannu'n badogau.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Defnyddio technoleg i fesur a monitro'r porfeydd: Mae Erw Fawr yn tyfu glaswellt yn dda ond mae angen i ni wneud gwell defnydd ar y borfa honno er mwyn lleihau faint o borthiant wedi'i brynu sy'n cael ei gynnwys yn neiet y buchod
- Gwella cyfnod pontio'r buchod sych: mae llawer yn gallu mynd o'i le yn ystod y cyfnod pontio ac felly fe hoffon ni ystyried rôl maeth a rheolaeth ar yr adeg bwysig yma yn y cylch cynhyrchu, er mwyn gwella'r perfformiad ar ôl lloia a gwella iechyd y lloi

IWAN FRANCIS

Nantglas, Caerfyrddin

Mae Safle Arddangos Nantglas yn ddaliad 55 hectar (ha) sy'n gweithredu fel fferm laeth, dan ofal Iwan Francis. Mae'n rhentu 75ha ychwanegol o dir oddi ar y fferm.

Mae'r ardal bori yn 58ha ac mae tri chnwd 40ha o silwair yn cael eu torri bob blwyddyn; mae 300 o fynau silwair mawr hefyd yn cael eu cynhyrchu.

Mae'r fuches yn lloia mewn dau **floc**; mae 100 o wartheg yn lloia yn y gwanwyn a 100 yn lloia yn yr hydref.

Mae'r fferm hefyd yn cadw 120 o heffrod.

Mae'r gwartheg yn cynhyrchu 6,500 litr o laeth yn flynyddol ar gyfartaledd, gyda 4.5% o fraster menyn a 3.5% protein.

Mae'r laeth yn cael ei gyflenwi i hufenfa Dairy Partners yng Nghastell Newydd Emlyn.

Meysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt fel ffermwr arddangos:

- Ffrwythlondeb y fuches: Gall ffrwythlondeb fod yn heriol gan ein bod yn lloia mewn dau **floc**. Fy nod yw lleihau ein cyfnod lloia o 12 wythnos i 9 wythnos
- Rheoli pridd a glaswelltir: Mae prynu porthiant i mewn yn ychwanegu at ein costau cynhyrchu, felly os oes modd i ni leihau ein dibyniaeth ar y bwydydd yma drwy wella perfformiad ein glaswelltir, bydd hynny'n gwneud ein busnes yn fwy cynaliadwy
- Gwaredu clefyd Johne o'r fuches: Mae iechyd y fuches yn **flaenoriaeth** ac mae clefyd Johne yn un yr ydym yn awyddus iawn i'w reoli
- Ystyried gwerth tyfu porfeydd cymysg: Rydym ni'n awyddus i ddysgu mwy am sut y gallwn gynnwys porfeydd cymysg i'n system, i ddarparu amrywiaeth yn niet y gwartheg

EIPWALES

Cydweithio er ffyniant gwledig
Collaborating for rural success

I 'bleee' wyt ti wedi mynd? Treialu defnyddio technoleg olrhain mewn systemau pori eang

Mae 'ffermio gliniadur' yn rhywbeth y mae rhai ohonom yn gwneud hwyl am ei ben; y syniad o ffermwyr y dyfodol yn gallu gwneud popeth oddi ar fwrdd y gegin... fel rhith-ffermio yn y byd go iawn. Efallai bod hynny yn bell o ddigwydd, ond, dros y blynyddoedd diwethaf, dangosodd Rhwydwaith Ardal Eang Ystod Bell (LoRaWAN) sut y gall y cysyniad yma fod yn nes nag yr ydym yn meddwl.

Mae LoRaWAN yn rhan o'r Rhyngrwyd o Bethau (IoT), sydd yn derm sy'n cwmpasu popeth o ffôn i dostiwr sydd wedi eu cysylltu â rhwydwaith o ryw fath. Gall unrhyw un brynu porth i'r LoRaWAN (mast rhwydwaith) a'i osod ar dŷ, sied neu ar ben bryn. Ar yr amod bod gan y porth gyflenwad trydan a rhyw fath o ryngrwyd (Wifi, ethernet neu ffôn symudol), bydd yn rhyddhau amledd radio isel am radiws o tua chwe milltir o olwg clir.

Dychmygwch petai giât eich fferm yn anfon neges atoch pan fydd yn cael ei hagar yng nghanol y nos. Dychmygwch petaech yn cael hysbysiad ar eich ffôn pan fydd buwch yn gofyn tarw ac yn barod i gael tarw potel. Meddyliwch am yr holl 'bethau' ar eich fferm allai gael rhyw fath o ddyfais/synhwyrdd arnynt a allai anfon gwybodaeth atoch trwy fast LoRaWAN. Gan mai ar gyfer trosglwyddo negeseuon synwryddion syml fel tymheredd, symudiad, lleoliad, uchder ac ati y dyluniwyd LoRaWAN, a dim ffeiliau mwy fel delweddau, gall y dyfeisiadau oroesi am flynyddoedd ar fatris arferol sy'n golygu ei fod ar y blaen i 4G a 5G.

Mae nifer o byrth LoRaWAN yma ac acw trwy Gymru yn barod. Mae mesur a monitro yn fanwl gywir yn fyw yn dod yn bwysicach fyth ar gyfer ffermio manwl gywir, a gall y dechnoleg yma helpu ffermwyr i wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth gan ddefnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael.

Mae grŵp o chwe ffermwr o bob rhan o Gymru wedi dechrau ar eu prosiect EIP

Cymru sy'n ymchwilio i sut y gall y dechnoleg yma eu helpu i reoli eu da byw ar dir eang.

Gyda'r nod o ffermio yn ddoethach yn hytrach na chaletach, mae'r grŵp yn ymchwilio i weld sut y gall defnyddio technoleg olrhain helpu i atal problemau fel anawsterau wrth hel stoc, rheoli pori a dwyn ar dir eang. Mae pedwar o'r ffermwyr yn gynhyrchwyr defaid ar Fannau Brycheiniog, ac yn cyd-bori ar y mynydd yn ystod yr haf. Mae un ffermwr yn pori tir arfordirol ger Margam, Port Talbot gyda gwartheg, ac mae'r ffermwr olaf yn gyfrifol am bori cadwraethol ar dir yng Ngogledd Cymru.

Lleoliad y chwe fferm sy'n cymryd rhan ym mhrosiect Tracio GPS EIP Cymru

Ffermwr yn darganfod bod meithrin cloron y moch yn addas iawn i hinsawdd Cymru

Mae amheuaeth a fyddai meithrin cloron y moch yn cynnig cyfleoedd i amaethyddiaeth Cymru wedi cael ei chwalu yn rhannol gan ffermwr o Sir Faesyfed, diolch i astudiaeth Cyfnewidfa Rheolaeth Cyswllt Ffermio.

Cryfhaodd diddordeb John Goodwin mewn meithrin cloron y moch pan fu mewn seminar ar y pwnc fel aelod o grŵp Agrisgôp Cyswllt Ffermio.

Yn dilyn hyn, roedd Mr Goodwin am fynd â'i ymchwil ymhellach a dyfarnwyd cyllid iddo gan raglen Cyfnewidfa Rheolaeth Cyswllt Ffermio i gymryd rhan mewn cwrs meithrin cloron y moch yn Ffrainc.

"Roedd yn ymddangos yn gyfle perffaith i gael gwybod a fyddai'n fenter hyfyw yn Sir Faesyfed, ac i ateb y cwestiwn, ai damcaniaeth neu gyfle yw hyn?" meddai Mr Goodwin, sy'n ffermio yn Llanandras.

O ran hinsawdd, mae meithrin cloron y moch yn mynd yn llai ffafriol yn ne Ffrainc wrth i diriogaeth y ffwng ymestyn tua'r gogledd oherwydd diffeithdiro a newid hinsawdd.

Darganfu Mr Goodwin bod rhai rhywogaethau yn addas iawn i hinsawdd Cymru. Ar ben hynny, mae'r diwydiant yn broffidiol iawn pan fydd yn hyfyw.

"Y ffigyrau gorau a welais i oedd €240,000/hectar/y flwyddyn i'r gogledd ddwyrain o Baris mewn amodau tebyg i Dde'r Deyrnas Unedig," meddai.

Yn hollol groes i wybodaeth a dderbynnir yn y Deyrnas Unedig, mae meithrin cloron y moch yn benodol iawn i safle, dywedodd.

Rhaid cael calchfaen calchog a phridd tywodlyd. "Nid yw'n fater o ddim ond chwalu calch fel y cefais fy arwain i feddwl gan gwmnïau yn y Deyrnas Unedig," dywedodd Mr Goodwin.

"Mae'n ymddangos bod rhaid cael cyfran sylweddol o dywod yn y pridd."

Ar safleoedd addas, gall meithrin cloron y moch gyd-fynd â chynlluniau sefydlu Coetiroedd Glastir ac, yn y dyfodol, atafaelu carbon a chynlluniau nwyddau cyhoeddus, cred Mr Goodwin.

Caeau gwyrdd sydd orau - nid coetir wedi ei sefydlu, ychwanegodd.

Daeth i'r casgliad na ellir gwarantu llwyddiant, ond i wella'r cyfleoedd hynny, mae angen dull gofalus, gwyddonol ac olynol, gan gychwyn trwy ddadansoddi'r pridd.

Bydd hyn, ynghyd â dyfrhau, rheoli chwyn, tocio, microsgopeg, ac ail-frechu yn rhannau hanfodol o'r broses.

Datblygu eich sgiliau, datblygu eich busnes, cynllunio ar gyfer y dyfodol...

Cyfnod ymgeisio ar gyfer sgiliau ar agor NAWR!

Mae cyfleoedd newydd ar gyfer hyfforddiant wedi cael eu hychwanegu at y rhestr gynhwysfawr o gyrsiau sgiliau busnes, technegol ac ymarferol a chyrsiau hyfforddiant sydd ar gael drwy Cyswllt Ffermio, felly mae'n bryd i chi ystyried eich opsiynau!

Mae'r trydydd cyfnod ymgeisio ar gyfer rhaglen sgiliau a hyfforddiant Cyswllt Ffermio ar agor nawr hyd 17:00 ddydd Gwener 1 Tachwedd 2019, a dyma'r cyfnod ymgeisio olaf am eleni.

Dywed Cyfarwyddwr Lantra Cymru, Kevin Thomas, ei bod yn hanfodol i bawb sicrhau eu bod yn meddu ar y sgiliau angenrheidiol er mwyn rhedeg eu busnesau mewn modd effeithlon wrth i'r diwydiant baratoi ar gyfer amodau masnach ansicr at y dyfodol.

"Rwy'n annog pob busnes sydd wedi cofrestru i ystyried y cyfleoedd sydd ar gael yn ystod y cyfnod ymgeisio olaf ar gyfer 2019.

"Rydym ni'n awyddus i annog pob aelod cymwys o'ch teulu nad ydynt wedi cofrestru gyda'r rhaglen eisoes i gofrestru nawr ac i fanteisio ar yr ystod eang o gyrsiau sydd ar gael.

"Mae cymhorthdal o hyd at 80% ar gael tuag at gyrsiau hyfforddiant i fusnesau

cofrestredig, ac ar yr amod fod eich busnes wedi cofrestru gyda Cyswllt Ffermio, gallwch chi, aelodau'r teulu a gweithwyr PAYE ddewis unrhyw hyfforddiant sy'n angenrheidiol.

"Mae Cyswllt Ffermio bellach yn cynnig dros 80 o gyrsiau achrededig, gan amrywio o iechyd anifeiliaid i bynciau'n ymwneud â phridd a rheoli'r borfa, ac o feysydd busnes, cyllid a phrosesu bwyd i iechyd a diogelwch a defnyddio technoleg drôn.

"Trwy barhau i ymateb i ofynion y farchnad, mae'r ystod o hyfforddiant a ddarperir yn datblygu'n barhaus, a chredwn fod gennym ni rywbeth i'w gynnig i bob unigolyn ym mhob busnes yng Nghymru," meddai Mr Thomas.

Bydd angen i bob ymgeisydd gwblhau Cynllun Datblygu Personol (PDP) Cyswllt Ffermio ar lein.

- Mae cyrsiau **gwella busnes** yn cael eu hariannu hyd at 80%
- Mae cyrsiau **sgiliau technegol** yn cael eu hariannu hyd at 80%
- Mae cyrsiau **defnyddio peiriannau/offer** yn cael eu hariannu hyd at 40%
- Mae opsiynau eraill, gan gynnwys cyrsiau **e-ddysgu** ar lein, yn cael eu hariannu'n llawn

Am cymorth gyda'ch cais, cysylltwch â'r Darparwr Hyfforddiant o'ch dewis, Swyddog Datblygu lleol neu ein Canolfan Wasanaeth ar 08456 000 813 yn gynnar yn ystod cyfnod ymgeisio sgiliau.

Gwella cynhyrchiant meillion coch

Pam tyfu meillion coch?

Mae meillion coch yn godlys porthiant cynyddol bwysig ar gyfer systemau glaswelltir cynaliadwy. Mae'n gallu sefydlogi rhwng **150 a 250kg** o nitrogen fesul hectar bob blwyddyn, ac os cânt eu rheoli'n briodol, gall porfeydd cymysg o feillion coch a rhygwellt lluosflwydd gynhyrchu rhwng 15 ac 20t o ddeunydd sych fesul hectar bob blwyddyn. Mae lefelau protein meillion coch yn uchel, ac mae'r ganran nodweddiadol o brotein amrwd yn **18%**.

Fodd bynnag, weithiau bydd yn anodd ei dyfu oherwydd diffyg hirbarhad y borfa, yn enwedig fel rhan o system bori. Mae hyn oherwydd y ffaith y bydd yn tyfu o goronau sy'n agored i niwed yn sgîl gorbori, a gall gael ei niweidio gan farrug caled hefyd.

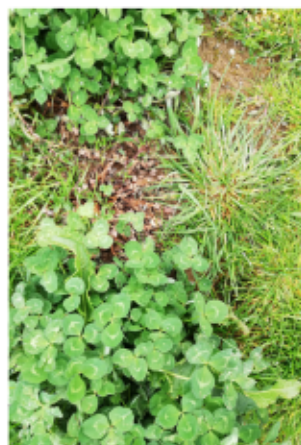
Mae meillion coch hefyd yn dueddol o ddal defydau yn cynnwys pydredd y goron (*Sclerotinia*) a nematodau coesyntau (llyngyr llysiâu).

Beth yw *Sclerotinia*?

Mae *Sclerotinia trifoliorum* yn bathogen ffwngaidd sy'n bodoli mewn pridd. Yn ystod twf y gwanwyn, gall ei ddatblygiad cyflym effeithio'n sylweddol ar gynhyrchiant y borfa.

Mae *Sclerotinia* yn anodd iawn ei ganfod yn y gwanwyn oherwydd mae ei symptomau cychwynnol yn edrych yn debyg i ddifrod aferol y gaeaf. Ond bydd unrhyw blanhigyn sy'n edrych yn llai ei faint ac yn frown iawn yn destun pryder. Gallai matin bychan yn cynnwys ceinciau tebyg i wallt (gweler y llun) sy'n edrych yn debyg i we pry cop trwchus fod yn fyselwffwngaidd.

Mae sclerotinia yn gallu cyrraedd y borfa trwy ddau ddull. Un o'r rhain yw'r myselim yn symud trwy'r pridd o'r naill gae i'r llall, yn cael ei gludo gan anifail neu gan beiriannau. Yr ail ddull yw'r sborau sy'n cael eu cynhyrchu yn ystod cam corff hadol cylch oes y ffwng. Caiff y sborau eu chwalu gan y gwynt ac mae heintiad gan sborau yn fwy cyffredin ar ddiwedd yr haf ac yn ystod misoedd yr hydref.

Lawnsio podlediad newydd i gadw eich “Clust i'r Ddaear”

Mae “Clust i'r Ddaear” yn bodlediad newydd sbon, y cyntaf o'i math i fod ar gael yn Gymraeg a Saesneg, fydd yn rhannu gwybodaeth dechnegol, cyngor, cefnogaeth ac ysbrydoliaeth i'r gymuned amaeth yng Nghymru.

Mae podlediadau yn parhau i gynyddu mewn poblogrwydd gydag ymchwydd mewn gwrandawyr dros y blynyddoedd diwethaf.

“Un o'r rhesymau pam eu bod mor boblogaidd yw am eu bod yn fformat sy'n gweddu yn dda i'n bywydau prysur. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i'r sector amaeth gan fod modd yn aml i wrando wrth eich gwaith”, meddai Eirwen Williams, cyfarwyddwr rhaglenni gwledig gyda Menter a Busnes. Bydd y podlediad ar gael i wrando arni drwy ddolen ar wefan Cyswllt Ffermio o Ddydd Llun y 23 Fedi. Byddant yn benodau byr, 20 munud o hyd ac yn cynnwys cyfweiliadau gyda ffermwyr ac arbenigwyr y diwydiant ar amrywiaeth o themâu amserol.

Bydd pennod gyntaf ‘Clust i'r Ddaear’ yn canolbwyntio ar sut gallwn wella ein rheolaeth a defnydd o borfa. Un o'n prif gryfderau ni fel ffermwyr Cymru yw'r hinsawdd ardderchog sy'n bodoli yma i dyfu glaswellt o safon. Ond ydym ni'n manteisio digon ar y cryfder yma? Dyma beth fydd Jim Ellis ac Aled Jones yn eu darganfod wrth siarad gydag un o brif ymgynghorwyr y wlad ar reoli porfa a dau ffermwr sydd wedi newid eu systemau i dyfu mwy o borfa ar dir uchel.

Bydd pennod newydd yn cael ei chyhoeddi bob pythefnos a bydd y themâu dros dymor yr Hydref yn cynnwys sgysrsiau a recordiwyd yn y digwyddiad Arallgyfeirio ac Arloesi Cymru, y digwyddiad Ffermio'r Amgylchedd a bydd cyfle i ddod i wybod mwy am ein ffermwyr arddangos newydd. Bydd y penodau i gyd yn aros ar-lein er mwyn i chi wrando eto yn eich amser eich hun os dymunwch.

Sut i elwa o Ddisgwyliadau Amgylcheddol Newydd

30/09/19 10:00 - 16:00	Campws Coleg Gelli Aur, Llandeilo, Sir Gâr SA32 8NJ	
<i>Abigail James 07399 970 988 abigail.james@menterabusnes.co.uk</i>		

Lleihau Mastitis yn y Fuches Laeth

02/10/19 10.30-13.30	Holt Lodge Hotel, Wrecsam LL13 9SW	Daleside Vets 01978 311 444
01/10/19 11:30 - 14:30	Gwesty'r Llew Du, Llambod SA40 9UE	Steffan Veterinary Services 01570 422 322

Rheoli Dermatitis Digidol mewn Gwartheg

08/10/19 10:30 - 14:30	White Horse, Overton, Wrecsam LL17 0LU	
<i>Simon Pitt 07939 177 935 simon.pitt@menterabusnes.co.uk</i>		

Defnyddio pori cylchdro ar gyfer system porfa dros y gaeaf

08/10/19 14:00 - 16:00	Dolygarn, Llanbadarn Fynydd, Llandrindod, Powys LD1 6YL	
<i>Elan Davies 07985 379 890 elan.davies@menterabusnes.co.uk</i>		

Gweithdy Dolur Rhydd Feirysol Buchol (BVD)

14/10/19 11:00 - 14:00	The Rose Inn, Y Redwig, NP26 3DU	Tyndale Vets 01453 511 311
---------------------------	----------------------------------	----------------------------

Elfennau hybrin mewn defaid

16/10/19 14:00 - 16:00	Clawdd y Mynach, Y Bont-faen, Bro Morgannwg CF71 7QP	
<i>Elan Davies 07985 379 890 elan.davies@menterabusnes.co.uk</i>		

Gweithdai Cyfryngau Cymdeithasol

23/10/2019 16:00 - 18:00	Lamphey Court Hotel, Dinbych y Pysgod SA71 5NT	
<i>Canolfan Wasanaeth 08456 000 813</i>		

Colledion Wŷna Rhan I: Erthyly a Maeth

08/10/19 19.30 - 22.30	Neuadd Bentref Llanarth, Llanarth, Brynbuga NP15 2AU	
09/10/19 19:30 - 22:30	Farm First Veterinary Services Ltd, Unit 1, Y Fenni NP7 9AT	Farm First Vets 01873 840 167

Mae'r holl wybodaeth yn gywir adeg argraffu